

โครงการศึกษาการแต่งกาย “ชาวม้ง” เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตรี A Study of Hmong Traditional Clothing for Application in Women's bag Design

เบญจมินทร์ บัวเกตุ¹, สร้อยฟ้า แดงแก้ว²

Benjamin Buaket¹, Soifah Daengkaew²

¹ นักออกแบบอิสระ

² สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นและสินค้าไลฟ์สไตล์ (การออกแบบสินค้าไลฟ์สไตล์) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² Department of Fashion and Lifestyle Product Design (Lifestyle Product Design), Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University.

(Received : May 21, 2026 Revised : Jun 29, 2026 Accepted : Jun 30, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้งบ้านเข็กน้อย ในด้านรูปแบบ สี ลวดลาย และกระบวนการสร้างลวดลายบนเครื่องแต่งกาย เพื่อนำองค์ประกอบทางอัตลักษณ์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตรี โดยดำเนินการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความวิจัย และสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ผลโดยเน้นถึงองค์ประกอบสำหรับใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การแต่งกายของชาวม้งสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านเครื่องแต่งกายในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน และงานศพ ซึ่งมีรูปแบบและรายละเอียดแตกต่างกันตามโอกาสและความเชื่อของชุมชน ลวดลายบนเครื่องแต่งกายของชาวม้งมีโครงสร้างที่เกิดจากการจัดวางของเส้นตรงและเส้นโค้งจนเกิดเป็นลวดลายเรขาคณิต เช่น ลายดอกเหรียญ ลายดาว และลายดอกไม้ โดยลวดลายมักถูกปักซ้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความโดดเด่นและความประณีตให้กับเครื่องแต่งกาย สีที่ปรากฏส่วนใหญ่เป็นสีพื้นเข้มร่วมกับสีโทนสด เช่น สีชมพูบานเย็น สีแดง สีคราม และสีดำ ซึ่งเป็นสีที่สะท้อนถึงความเชื่อเรื่องความมั่งคั่ง ความอุดมสมบูรณ์ และการคุ้มครอง ตามคติความเชื่อของชาวม้ง ในด้านกระบวนการสร้างลวดลาย พบว่าลวดลายถูกสร้างขึ้นด้วยเทคนิคงานหัตถกรรมพื้นถิ่นได้แก่ การปักมือแบบโครสติช การจิกผ้า และการเขียนเทียน โดยลวดลายจะถูกปักแยกเป็นชิ้นส่วนก่อนนำมาประกอบเข้ากับตัวชุดในแต่ละส่วน กระบวนการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและทักษะด้านงานฝีมือที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การแต่งกายและงานหัตถกรรมของชาวม้งบ้านเข็กน้อยเป็นงานศิลปะและงานหัตถกรรม ที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในด้านลวดลาย โทนสี และกระบวนการผลิต ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบด้านรูปแบบการแต่งกาย ลวดลาย และโทนสีหลัก ได้แก่ สีดำ สีแดง สีชมพูบานเย็น และสีคราม มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี 3 ประเภท ได้แก่ กระเป๋าถือคลัตช์ กระเป๋าสะพายข้าง กระเป๋าสตางค์ เพื่อถ่ายทอดทุนทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาแบบร่างผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่มีความร่วมสมัย ให้สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบันได้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ ควบคู่กับการเผยแพร่ อนุรักษ์ และสืบสานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวม้งให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ : การแต่งกายชาวม้ง, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, กระเป๋าสตรีร่วมสมัย

ABSTRACT

This research is qualitative research. The purpose is to study and analyze the wisdom pattern and dress culture of the Hmong people. Ban Khek Noi in terms of style, color, pattern, and the process of creating patterns on costumes. Identity is applied in the design of women's bags. The data was collected and analyzed from documents, textbooks, research articles, and related online media, and the results were analyzed by highlighting the elements for use in creative design. The results of the study showed that the dress of the Hmong reflects cultural identity through the costumes of various traditional events such as the New Year. Weddings and funerals

have different formats and details depending on the occasion and beliefs of the community. The patterns on the Hmong costume are structured by the arrangement of straight lines and curves to form geometric patterns such as coin patterns. The patterns are often repeated continuously to create a distinctiveness and sophistication for the costume. Appearance color: Most of them are dark background colors with bright colors such as fuchsia pink, red, indigo, and black, which are colors that reflect the beliefs of wealth, fertility, and protection. In the process of creating patterns. It was found that the patterns were created using traditional handicraft techniques such as cross-stitch hand embroidery, fabric pecking, and candle writing. The process demonstrates the wisdom and skill of the craft that has been passed down over a long time. From the above information, it can be concluded that the dress and handicrafts of the Hmong people in Ban Khek Noi are beautiful and unique arts and crafts in terms of patterns, color schemes, and production processes. Fuchsia pink and indigo are applied in the design of 3 types of women's bag products: clutch handbags, crossbody bags, and wallets to transfer capital through culture to develop contemporary prototype product drafts that are in line with current use. The results also show an approach to creating added value for products along with disseminating, preserving, and inheriting the cultural identity of the Hmong people.

Keywords: Hmong traditional attire, cultural identity, contemporary women's handbags

บทนำ

ชาวม้งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ถือเป็นชุมชนชาวม้งที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ (วิไลวรรณ เดชดอนบม, 2567) และมีวัฒนธรรมสำคัญ เช่น เทศกาลปีใหม่ม้งซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมชาวม้งมีภูมิปัญญาด้านการทอผ้าและการเขียนเทียนบนผืนผ้า (วิศัลย์ โฆษิตานนท์, 2560) รวมถึงมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านการแต่งกาย

การแต่งกายของชาวม้ง มีเอกลักษณ์และสะท้อนวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะเครื่องแต่งกายสตรีที่ตกแต่งด้วยงานปักมือที่เรียกว่า Paj Ntaub หรือ “ผ้าดอกไม้” (จุไรรัตน์ ปานนิล, 2567) ซึ่งประกอบด้วยลวดลายเรขาคณิตและสีสันสดใส เช่น สีแดง สีชมพู สีคราม และสีดำ รวมถึงการใช้เทคนิคเขียนเทียนและการปักซ้อนเพื่อสร้างมิติให้กับลวดลาย (ศุภย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2567) ความเชื่อที่แฝงอยู่ในลวดลายเหล่านี้มักสะท้อนถึงความอุดมสมบูรณ์ การคุ้มครองจากสิ่งไม่ดี ระบบสังคม และรสนิยมทางศิลปะ ผ่านการเลือกใช้สี ลวดลาย เทคนิคการปักผ้า การเขียนเทียน และการตกแต่งด้วยเครื่องประดับเงิน ซึ่งล้วนเป็นสัญลักษณ์ของฐานะ ความมั่งคั่ง และความงามตามอุดมคติของชุมชน (สุนิดา ดุแสง, 2564)

ในปัจจุบันการแต่งกายแบบดั้งเดิมเริ่มถูกสวมใส่เฉพาะในช่วงเทศกาลหรือโอกาสสำคัญ แตกต่างจากอดีตที่นิยมสวมใส่ในชีวิตประจำวัน (องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย, 2561) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เอกลักษณ์การแต่งกายของชาวม้งอาจค่อย ๆ เลือนหายไป หากไม่มีการสืบสานและต่อยอดอย่างเหมาะสม การออกแบบเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาความงามดั้งเดิมให้สอดคล้องกับค่านิยมในปัจจุบัน เนื่องจากผู้บริโภครุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นและมีเรื่องราวทางวัฒนธรรม (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) การนำองค์ประกอบทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้กับงานออกแบบร่วมสมัย ช่วยเพิ่มคุณค่าทางศิลปะและทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถถ่ายทอดเรื่องราวของแหล่งกำเนิด ชนบทประเพณี ความเชื่อ และวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างชัดเจน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2546)

จากการศึกษาภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้ง พบว่าสามารถนำเอกลักษณ์ด้านลวดลาย สีสัน และเทคนิคดั้งเดิม เช่น งานปักมือ งานเขียนเทียน และการตกแต่งด้วยเครื่องเงินหรือลูกปัด มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อถ่ายทอดความหมายและสัญลักษณ์ทางความเชื่อของชาวม้งได้อย่างร่วมสมัย การนำองค์ประกอบจากการแต่งกายของชาวม้งมาพัฒนาเป็นงานออกแบบกระเป๋าสตรี ซึ่งเป็นทั้งของใช้ในชีวิตประจำวันและเครื่องประกอบการแต่งกายที่สะท้อนบุคลิกภาพ จึงสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภครุ่นใหม่ นักท่องเที่ยว และคนเมือง ที่นิยมสินค้าที่มีอัตลักษณ์ และเรื่องราวทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี กระบวนการพัฒนาดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(Creative Economy) ที่มุ่งยกระดับทุนทางวัฒนธรรมและงานหัตถศิลป์ชาติพันธุ์สู่การเป็น Soft Power ในอุตสาหกรรมแฟชั่นร่วมสมัย โดยพัฒนาจากการนำผืนผ้ามาใช้เป็นเพียงองค์ประกอบตกแต่งผลิตภัณฑ์ สู่การประยุกต์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการกำหนดรูปทรง โครงสร้าง และสัญลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ (Product Semantics) ให้มีความร่วมสมัยและสามารถสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุนิศา โพธิ์แสนสุข, 2568) ดังนั้นการออกแบบกระเป๋าสตริโดยประยุกต์ใช้เอกลักษณ์การแต่งกายของชาวม้งจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยสืบสาน อนุรักษ์ และถ่ายทอดอัตลักษณ์ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้คนได้เห็นและสัมผัสความงดงามของวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้งผ่านแฟชั่นในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการออกแบบกระเป๋าสตริโดยประยุกต์ใช้เอกลักษณ์การแต่งกายของชาวม้งจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยสืบสาน อนุรักษ์ และถ่ายทอดอัตลักษณ์ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้คนได้เห็นและสัมผัสความงดงามของวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้งผ่านแฟชั่นในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบภูมิปัญญาวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้งบ้านเข็กน้อย ในด้านรูปแบบ สี ลวดลาย และกระบวนการผลิตลวดลายบนเครื่องแต่งกาย
2. เพื่อออกแบบกระเป๋าสตริและแนวคิดและสร้างสรรค์แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ของเครื่องแต่งกายชาวม้ง

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านการศึกษา
ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการแต่งกายของชาวม้งในงานประเพณี รวมถึงที่มาและความหมายขององค์ประกอบทางอัตลักษณ์ ได้แก่ รูปแบบ ลวดลาย สี สัน และเทคนิคทางวัฒนธรรมที่ปรากฏบนเครื่องแต่งกาย
2. ขอบเขตด้านพื้นที่
ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวม้ง บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ขั้นตอนการวิจัย

- ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบศิลปะ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้ง จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อออนไลน์ และการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและออกแบบ
- ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวม้ง โดยนำผลการศึกษาที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกระเป๋าสตริร่วมสมัย
- ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตริร่วมสมัย

ผลการวิจัย

จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา พบว่า ผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ถูกนำมาผลิตเป็นชุดของชาวเขาเผ่าม้ง จึงได้นำชุดชาวเขาเผ่าม้งมาวิเคราะห์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตริ โดยมี รายละเอียดดังนี้

- 1) วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีปีใหม่ชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 2) วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีงานแต่งงานชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 3) วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีงานศพชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 4) วิเคราะห์ลวดลาย เทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปตามทัศนธาตุของประเพณีปีใหม่ชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 5) วิเคราะห์ลวดลาย เทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปตามทัศนธาตุของประเพณีงานแต่งงานชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 6) วิเคราะห์ลวดลาย เทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปตามทัศนธาตุของประเพณีงานศพชาวม้งบ้านเข็กน้อย
- 7) วิเคราะห์เทคนิคกระบวนการทำลวดลายชาวม้งบ้านเข็กน้อย

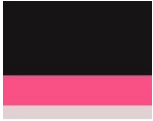

ตารางที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีปีใหม่ชาวม้งบ้านเข็กน้อย

เพศ	รูปแบบการแต่งกาย	วิธีการสวมใส่	รูปร่าง/รูปทรง	สี
หญิง	ศีรษะ	พันรอบศีรษะแล้ว ติดด้วยเข็มกลัด หรือผ้าคาด สวม หมวกผ้ากำมะหยี่ ประดับลายปัก และลูกปัด		
	เสื้อ	สวมทับตัว ในเสื้อ แขนยาวทรงตรง คอวี ปักลวดลาย ละเอียด		
	ช่วงเอว/สะโพก	ผ้าคาดเอวปักลาย พันรอบเอวและ ผูกด้านหลัง		
	กระโปรง	กระโปรงยาวทรง ตรง ปักลาย ละเอียดสวมจาก เอวลง		
	เครื่องประดับ	เครื่องประดับเงิน ห้อยเป็นชั้นคล้อง รอบคอและไหล่		
ชาย	เสื้อ	เสื้อแขนยาว คอ ติด กระดุมหน้า สวมคลุมทับตัวใน		
	ช่วงเอว	ผ้าปักผืนยาวห้อย ด้านหน้าพันรอบ เอว		

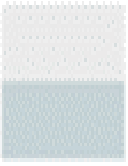
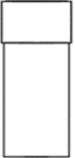

วารสารศิลปสร้างสรรค์และการออกแบบอย่างยั่งยืน
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน)

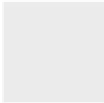
กางเกง		กางเกงขายาวทรง หลวม ปีกายที่ ปลายขา		
เครื่องประดับ		เครื่องประดับเงิน ห้อยเป็นชั้นคล้อง รอบคอ		

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายในประเพณีปีใหม่ของชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่า เครื่องแต่งกาย มีความโดดเด่นด้านรูปทรงการซ้อนทับของชิ้นผ้า เครื่องประดับเงิน และการใช้โทนสีชมพูเข้ม สีขาว สีดำ สีแดง และสีคราม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านรูปทรง และโทนสีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในรูปทรงของกระเป๋า

ตารางที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีงานแต่งงานชาวม้งบ้านเข็กน้อย

เพศ	รูปแบบการแต่งกาย	วิธีการสวมใส่	รูปร่าง/รูปทรง	สี
หญิง	ศีรษะ	สวมบนศีรษะให้ ตั้งตรง มีการหนีบผมไว้ ภายใน		
	เสื้อ	สวมให้แนบลำตัว ติดชายเสื้อ ภายในผ้าคาดเอว		
	ช่วงเอว/สะโพก	พันรอบเอวและ รัดให้แน่น		
	กระโปรง	กระโปรงจีบเล็ก สวมจากเอวลง มี ผ้าปักหน้า กระโปรง		

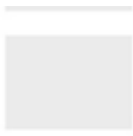
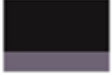

	ลำคอ เครื่องประดับ 	คล้องรอบคอ เรียงชั้นให้ปก หน้าอก		
ชาย	ศีรษะ 	สวมคลุมศีรษะ เหมือนหมวก		
	เสื้อ 	เสื้อแขนยาว คอ ติด กระดุมหน้า สวมคลุมทับตัวใน		
	ช่วงเอว 	พันรอบเอวและ ปล่อยชายห้อย หน้า		
	กางเกง 	กางเกงขายาว ทรงหลวม		
	เครื่องประดับ 	ลอคคอเงินขนาด เล็กคล้องรอบคอ แนบ		

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายในประเพณีงานแต่งของชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่าทั้งชายและหญิงใช้ผ้าสีดำและชมพูเข้มเป็นหลัก ตกแต่งด้วยลายปักและเครื่องประดับเงิน เครื่องแต่งกายมีรูปทรง ที่มีการจัดวางชิ้นผ้าแบบซ้อนทับ ลวดลายปักบริเวณเสื้อและผ้าหน้ากระโปรง การใช้โทนสีสันทัดโดดเด่น คือ สีดำ สีชมพูเข้ม สีแดง สีคราม และสีม่วง ดังนั้นผู้วิจัย จึงนำองค์ประกอบด้านรูปทรง เส้นสายแตกต่าง การซ้อนทับของชิ้นผ้า และโทนสีจากเครื่องแต่งกายในประเพณีงานแต่ง มาประยุกต์ใช้ในรูปทรงของกระเป๋า

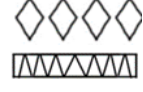
ตารางที่ 3 วิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายรูปแบบการแต่งกายประเพณีงานศพชาวม้งบ้านเข็กน้อย

เพศ	รูปแบบการแต่งกาย	วิธีการสวมใส่	รูปร่าง/รูปทรง	สี
หญิง	ศีรษะ 	พันรอบศีรษะ คล้ายหมวก		
	เสื้อ 	ใส่ทับเสื้อด้านใน แบบเรียบ ไม่มี ลวดลาย		
	ช่วงเอว/สะโพก 	พันรอบเอว ผูก แน่นด้วยผ้าแดง		
	กระโปรง 	สวมจากเอวลง		
	เครื่องประดับ 	สวมทับบริเวณ ลำคอ		
ชาย	เสื้อ 	เสื้อแขนสั้นสีดำ หน้าสวมคลุมทับ ตัวใน		
	กางเกง 	กางเกงขายาวสีดำ มีลายปักที่ ด้านข้าง		

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการแต่งกายในงานศพของชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่า เครื่องแต่งกายมีลักษณะเรียบง่าย สุกาพ และสะท้อนความเคารพต่อผู้เสียชีวิต โดยเน้นรูปทรงที่ไม่ซับซ้อน การใช้ผ้าพันศีรษะ เสื้อเรียบไม่มีลวดลาย และการคาดผ้ารัดเอว ขณะที่ฝ่ายชายสวมเสื้อและกางเกงสีดำตกแต่งลายปักเพียงเล็กน้อย สีที่โดดเด่นคือสีดำและสีแดง ซึ่งสื่อถึงความสงบและความเคารพตามคติความเชื่อของชาวม้ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านรูปทรงที่เรียบง่าย เส้นสายจากการพันผ้า และการใช้โทนสีดำตัดกับสีแดง มาประยุกต์ใช้ในรูปทรงของกระเป๋า

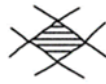
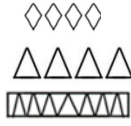
ตารางที่ 4 วิเคราะห์ลวดลายเทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปะตามทัศนธาตุของประเพณีวันปีใหม่ชาวม้งบ้านเข็กน้อย

ลวดลาย	ความเชื่อ	เทคนิค	ทัศนธาตุ
ลายดอกไม้ 	ความอุดมสมบูรณ์	ปัก เย็บเทียน	
ลายเส้นแนวตั้ง-แนวนอน 	ความมั่นคงและการเติบโต แนวนอน หมายถึงความสงบและสมดุล	ปัก เย็บเทียน	
ลายขีดเรขาคณิต 	ความมีระเบียบ วินัย	ปัก เย็บเทียน	
ลายดาว 	เพื่อรำลึกถึงวีรกรรมของทหารที่ปกป้องรักษาชาติ	ปัก เย็บเทียน	
ลายดอกเหรีญ 	ความมั่งคั่ง โชคลาภ	ปัก เย็บเทียน	
ลายหัวใจ 	ความรัก ความอบอุ่น	ปัก เย็บเทียน	

จากตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์ลวดลาย เทคนิค และองค์ประกอบทางศิลปะตามทัศนธาตุของการแต่งกายในประเพณีวันปีใหม่ชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่า ลวดลายที่โดดเด่น ได้แก่ ลายดอกไม้ ลายเส้นแนวตั้ง-แนวนอน ลายขีดเรขาคณิต ลายดาว ลายดอกเหรีญ และลายหัวใจ ซึ่งสะท้อนความเชื่อด้านความอุดมสมบูรณ์ ความมั่นคง ความมีระเบียบ โชคลาภ และความรัก โดยใช้เทคนิคการปักและการเย็บเทียนในการสร้างลวดลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านลวดลายเรขาคณิต เส้นสาย และโทนสีจากงานประเพณีปีใหม่มาประยุกต์ใช้บนกระเป๋า

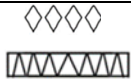

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ลวดลาย เทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปะตามทัศนธาตุของประเพณีงานแต่งงานแต่งงานบ้านเข็กน้อย

ลวดลาย	ความเชื่อ	เทคนิค	ทัศนธาตุ
ลายพวง 	ความผูกพันของ ครอบครัว	ปัก เขียนเทียน	
ลายดอกเหรียญ 	ความมั่นคง โชคลาภ	ปัก เขียนเทียน	
ลาย ลายচিতเรขาคณิต 	วามมีระเบียบ วินัย ความอดทน	ปัก เขียนเทียน	
ลายลายเส้นแนวตั้ง แนวนอน 	ความมั่นคงและการ เติบโต	ปัก เขียนเทียน	

จากตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์ลวดลาย เทคนิค และองค์ประกอบทางศิลปะตามทัศนธาตุของการแต่งกายในประเพณีงานแต่งงานแต่งงานบ้านเข็กน้อย พบว่า ลวดลายที่โดดเด่น ได้แก่ ลายพวง ลายดอกเหรียญ ลายচিতเรขาคณิต และลายเส้นแนวตั้ง-แนวนอน ซึ่งสะท้อนถึงความผูกพัน ความมั่นคง ความอดทน และความเจริญเติบโต โดยใช้เทคนิคการปักและการเขียนเทียนในการสร้างลวดลาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านลวดลาย การจัดวางเส้น และรูปแบบเรขาคณิตมาประยุกต์ใช้บนกระเป๋า

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ลวดลาย เทคนิคบนผ้าและองค์ประกอบทางศิลปะตามทัศนธาตุของประเพณีงานศพชาวบ้านเข็กน้อย

ลวดลาย	ความเชื่อ	เทคนิค	ทัศนธาตุ
ลายดาว 	ความอุดมสมบูรณ์	ปัก	
ลายลาย ลายচিত เรขาคณิต 	ความมั่นคง	ปัก	
ลายลายเส้นแนวตั้ง แนวนอน 	ความมั่นคงและการ เติบโต	ปัก	

จากตารางที่ 6 จากการวิเคราะห์ลวดลาย เทคนิค และองค์ประกอบทางศิลป์ตามทัศนธาตุของการแต่งกายในประเพณีงานศพชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่า ลวดลายที่โดดเด่น ได้แก่ ลายดาว ลายขีดเรขาคณิต และลายเส้นแนวตั้ง-แนวนอน ซึ่งสะท้อนถึงความมั่นคง ความสงบ และความเชื่อทางวัฒนธรรม โดยใช้เทคนิคการปักในการสร้างลวดลายเป็นหลัก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านเส้นสาย รูปทรงเรขาคณิตมาประยุกต์ใช้บนกระเป๋

ตารางที่ 7 วิเคราะห์เทคนิคกระบวนการทำลวดลายชาวม้งบ้านเข็กน้อย

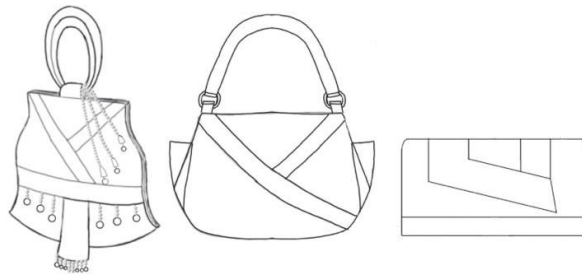
ขั้นตอน	วัสดุและอุปกรณ์	รูปตัวอย่าง
การปักแบบครอสติช	ผ้าครอสติช เข็มปัก ไหม แบบลาย กรรไกร	
การปักลายรูปทรงเรขาคณิต	เข็ม ด้ายสี กรรไกร	
การจิกผ้า	ผ้าสี เข็ม ด้าย กรรไกร	
ปักแนวตั้งแนวนอน	เข็ม สีด้าย กรรไกร	
เตรียมผ้าร่างลวดลายโดยใช้ดินสอออกแบบลายตามที่ต้องการ	ผ้าใยกล้วยง ดินสอ	
จุ่มลงบนเทียนและขี้ผึ้งวาดลวดลายบนผ้าหรือ ปั้นลวดลายลงผ้า	อุปกรณ์การเขียนเทียน	
นำผ้าที่เขียนลวดลายไปย้อมครามจากนั้นนำมาต้มน้ำลบลายเทียน	หม้อต้มน้ำย้อมและน้ำ	
ผ้าที่ย้อมเสร็จแล้ว		

วารสารศิลปสร้างสรรค์และการออกแบบอย่างยั่งยืน
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน)

จากตารางที่ 7 จากการวิเคราะห์เทคนิคกระบวนการทำลวดลายของชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่า เทคนิคที่โดดเด่น ได้แก่ การปักแบบครอสติช การปักลายรูปทรงเรขาคณิต การจิกผ้า และการปักแนวตั้ง-แนวนอน ซึ่งล้วนสะท้อนถึงภูมิปัญญาและความประณีตของงานหัตถกรรมพื้นถิ่น นอกจากนี้ยังพบเทคนิคการเขียนเทียน ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างลวดลายบนผ้าก่อนนำไปย้อมคราม เพื่อให้เกิดลวดลายที่ชัดเจนและมีเอกลักษณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดจากเทคนิคการสร้างลวดลาย เส้นสาย และพื้นผิวของงานหัตถกรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับกระเป๋า

จากผลการวิเคราะห์พบว่า การแต่งกายและงานหัตถกรรมของชาวม้งบ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นแต่ละประเพณีทั้งด้านรูปแบบ ลวดลาย สีเส้น และเทคนิคการผลิต ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน โดยลวดลายส่วนใหญ่เป็นลวดลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายดอกเหรีญ และลายเส้นแนวตั้ง-แนวนอน ที่สร้างขึ้นด้วยเทคนิคการปักมือและการเขียนเทียน รวมถึงการใช้โทนสีดำ สีแดง สีชมพู และสีครามที่แสดงถึงความเชื่อและความหมายทางวัฒนธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบด้านรูปทรง เส้นสาย ลวดลาย สีเส้น และเทคนิคงานหัตถกรรมของชาวม้งมาผสมผสานกับแนวคิดการออกแบบร่วมสมัย เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตรีให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบัน พร้อมทั้งสะท้อนอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาวม้งบ้านเข็กน้อย

ภาพที่1. แบบร่างความคิดเริ่มต้น

ภาพที่2. การพัฒนาแบบครั้งที่1

ภาพที่3. การพัฒนาแบบครั้งที่3

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตรี (กรณีศึกษาบ้านเข็กน้อย อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

จากการศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์การแต่งกายของชาวม้งบ้านเข็กน้อย พบว่าเครื่องแต่งกายในแต่ละโอกาส มีความโดดเด่นทางทัศนธาตุที่แตกต่างกัน โดยในงานประเพณีปีใหม่และงานแต่งงานจะเน้นการใช้สีโทนสด เช่น สีชมพูบานเย็น และสีแดง ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อเรื่องความมั่งคั่งและความอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่งานศพจะเน้นความเรียบง่ายและโทนสีเข้ม เพื่อแสดงความเคารพ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าบุปรองคอมลันนาจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ของ นรเทพ โปธิเป็ง องค์ประกอบเหล่านี้ เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับลวดลายเรขาคณิต เช่น ลายดอกเหรียญและลายดาว พบว่า สามารถนำมาประยุกต์สู่การออกแบบกระเป๋าสตรีร่วมสมัยได้ โดยการดัดแปลงรูปทรงจากการซ้อนทับของผ้า และการสวมใส่ มาพัฒนาเป็นเส้นสายของผลิตภัณฑ์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานออกแบบ แต่ยังเป็นการสืบสานภูมิปัญญา การปักมือและการเขียนเทียนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นให้เข้าสู่บริบทการใช้งานในชีวิตประจำวันของคนเมืองและนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โครงการเผยแพร่อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม Soft Power มหาสารคาม ด้านอาหารและแฟชั่น ที่ระบุว่า การนำลวดลายผ้าพื้นถิ่นและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย สามารถช่วยเพิ่มมูลค่า ให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างรายได้ให้ชุมชน และเป็นแนวทางในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยการผสมผสานแนวคิดสมัยใหม่เข้ากับทุนทางวัฒนธรรมท้องถิ่นก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและสอดคล้อง กับวิถีชีวิตร่วมสมัย (สุนิดา โพธิ์แสนสุข, 2568)

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (14 สิงหาคม 2568). วัฒนธรรมเป็นสินค้า : การใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นสร้างเสน่ห์ให้ SME ในตลาดอาเซียน. Prd. <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/414046>
- กองส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). *เที่ยวชุมชนขงยลวิถีผ้าไทย ผ้าปักม้ง บ้านเข็กน้อย จังหวัดเพชรบูรณ์*. <https://www.kheknoi.go.th/docs/file/pdf-1519287227.pdf>
- จุไรรัตน์ ปานนิล. (2567). *ข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. Ethnicedb. https://ethnicedb.sac.or.th/research_detail.php?id=751
- นรเทพ โปธิเป็ง. (2567). การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าบุปรองคอมลันนาจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง. *วารสารวิจัยเส้นใย ผ้า และแฟชั่น*, 4(2). 1-13. <https://li05.tci-thaijo.org/index.php/Textile/article/view/1110/630>
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2567). *ข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. https://ethnicedb.sac.or.th/research_detail
- สุนิดา ดูแสง. (2564). *มิติด้านจิตวิญญาณในการปักผ้าชาติพันธุ์ม้ง*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพายัพ]. <https://mcd.payap.ac.th/info/wp-content/uploads/2016/11.pdf>
- สุนิดา โพธิ์แสนสุข. (2568). *โครงการเผยแพร่อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรม Soft Power มหาสารคาม ด้านอาหารและแฟชั่น*. Sdg. https://sdg.rmu.ac.th/details_sdg?id=477
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2546). *ศิลปะชาวบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- วิไลวรรณ เดชอนบม. (6 มิถุนายน 2567). *บ้านเข็กน้อย*. Wikicomunity. <https://wikicomunity.devfunction.com/community/1928>
- วิศัลย์ โฆษิตานนท์. (17 ธันวาคม 2560). *ชนเผ่าม้ง บ้านเข็กน้อย*. wisonk. <https://wisonk.wordpress.com/2017/12/17>